Kellel on loota abi Eesti kuuelt esimeselt hoolduskoordinaatorilt?

Millal avab riik uue ööpäevaringse teenuse täiseas autistidele?

Miks omastehooldajad ei anna SKA-le oma muredest teada?

Kunstinäitus avab puudega inimeste ja hooldajate hingesopid

Viimsi Raamatukogu

Viimsi Raamatukogu
A 005400

SEPTEMBER 2018

PUUTEPUNKTID

SÕLTUMATU AJAKIRI, MIS VÕITLEB ERIVAJADUSTEGA INIMESTE ÕIGUSTE EEST
KÕIK EESTI PUUETEGA INIMESED, NENDE LÄHEDASED JA NENDEGA TEGELEVAD SPETSIALISTID – ÜHINEGE!
Nr 70

Mis peab juhtuma, et riik autiste märkaks?

Lähedased, kus te olete?

Juuni ajakirjas avaldasime sotsiaalkindlustusameti (SKA) üleskutse, et pered, kelle hoole all on autismi või spektrihäire diagnoosiga noor või täiskasvanu, annaksid teada, kas nad vajavad juba praegu või lähitulevikus oma hoolealusele sobivaid erihoolekandeteenuseid: päevast toetust kodus, tegevuskeskuses, ööpäevaringset teenust, intervallhoidu vms.

Teame ju, et autismispektri häiretega inimesed on väga erinevad, osal on vaimupuue ja teistel kõrge intellektuaalne võimekus, ühtedel psüühikahäired ning teised vajavad lihtsalt julgustamist ja tuge. Praegu ei ole riigil pakkuda kõigi nende jaoks sobivaid toetavaid teenuseid. Aga SKA-s on inimesed mõistnud, et need teenused tuleb luua. Nad tahaksidki infot, kus Eestimaa nurkades on vajadus, millises mahus. Inimesed on erinevad ning üksnes paberitest seda välja ei loe.

Ajakirjas paluski SKA esindaja, et omaksehooldajad võtaksid ühendust oma kodupiirkonna SKA juhtumikorraldajaga ja annaksid talle teada, kui nende hoolealune vajaks teenuseid. Et siis on teada, kuhu ja milliseid kohti luua. Tulemuseks oli täielik vaikus. Mitte ühtegi abivajajat kogu Eestis! Kõik on juba niigi korras!

Mis me siis nüüd peale hakkame? Tunnistame, et Puutepunktid jutustavad lugusid väljamõeldud hädalistest, keda tegelikult polegi olemas?

„Paluge tõesti neid veel Puutepunktides, sest meie jaoks on vajalik saada infot, et saaksime uusi teenusekohti planeerida," kordab Helen Tähtvere SKA-st oma palvet. Halloo, kas kuulete?

Tiina Kangro, peatoimetaja

Autiste tuleb järjest juurde

Loe teema juurde ka ajakirja suurt lugu Janest ja tema perekonnast, mis on lehekülgedel 6–12.

Autismi leitakse lastel kogu maailmas üha sagedamini. USA-s esineb ametlikel andmetel erineva autismispektri raskusega häireid igast sajast lapsest ühel-kahel. Ka Eestis diagnoositakse lastel spektrihäireid üha enam. Kogu maailmas, aga veel enam Eestis jääb diagnoosimine ja vajalikele tugimeetmetele õigeaegne ligipääs hiljaks.

Umbes kolmandik autistidest jäävad kogu eluks kõnetuks, kolmandikul kujuneb välja intellektipuue. Autismiga käivad sageli kaasas muud keerulised terviseprobleemid: seedimis- ja ainevahetushäired, epilepsia, une- ja ärevushäired, tähelepanu- ja keskendumisraskused, hüperaktiivsus.

Autismi ei saa ravida, sest see ei ole haigus. Arstid saavad autiste aidata vaid kaasnevate terviseprobleemide korral. Autismiteadlikes maades ei diagnoosi spektrihäireid psühhiaatrid, vaid tavalised lastearstid. Järgneb n-ö miljööteraapia, kohandatud keskkond, eripedagoogiline ja psühholoogiline abi, lähedaste ja kogu lapsega tegeleva võrgustiku nõustamine-koolitamine.

Autistlik laps ja ta pere vajavad võimalikult varajast sekkumist, nõustamist ja tuge haridussüsteemis, raskematel juhtudel lisaks tugiteenuseid sotsiaalsüsteemilt. Õigeaegse professionaalse toeta võib autistliku inimese seisund halveneda sedavõrd, et temaga tegelemine laastab lähedasi ning läheb ka ühiskonnale väga kalliks maksma.

Meil on vaja tunnistada, et autism on ka Eesti probleem – sellega on vaja riiklikul tasandil tegeleda.

> „Autistlik laps ja ta pere vajavad võimalikult varajast sekkumist, nõustamist ja tuge.

PUUTEPUNKTID

Ilmub alates oktoobrist 2011
Väljaandja MTÜ Puutepunktid
Registrikood 80334985
A/a EE452200221053907379
E-post info@puutepunkt.ee
Tellimine www.puutepunkt.ee

© OÜ Haridusmeedia 2018
Peatoimetaja Tiina Kangro
Toimetaja Anne Lill
Kujundaja Heiko Kruusi
Keeletoimetaja Kaja Randam
Trükiarv 8900

Kuues piirkonnas alustasid tööd hoolduskoordinaatorid

Sotsiaalministeerium otsustas katsetada, kas keerulise terviseseisundiga inimestel ja nende peredel oleks kergem, kui appi tulevad hoolduskoordinaatorid, kes aitavad bürokraatiast läbi närida ja vajalikud otsad kokku sõlmida.

Koolituse läbinud hoolduskoordinaatorid töötavad 1. augustist kuues piirkonnas: Tartus, Tallinnas Haabersti linnaosas, Rakveres, Toris, Saaremaal (koos Ruhnu ja Muhuga) ning Tõrvas (koos Valga ja Otepääga). Katseprojekt kestab ühe aasta. Selle tulemuste põhjal otsustatakse, kuidas edasi minna, et muuta hoolduskoordinaatorite süsteem üle-eestiliseks.

Projekti raames lähevad hoolduskoordinaatorid appi nendes piirkondades elavatele suure ja keeruka hooldusvajadusega inimestele ja nende peredele. See tähendab abi ka sotsiaaltöötajatele, perearstidele ning teenuseosutajatele, kes nende inimestega tegelevad.

„Augustikuu oli n-ö sisseelamise aeg, mil koordinaatorid tegelesid oma piirkonnas suhete loomisega, tutvusid kohalike teenusekorraldusega, käisid koolitustel. Töö inimestega algas septembris, nüüdseks peaksid esimesed abivajajad olema juba projekti kaasatud," rääkis Puutepunktidele sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik Gerli Aavik, kes projekti veab.

> „Koordinaator tuleb pilti siis, kui perearst või sotsiaaltöötaja näeb selleks vajadust.

Ajab asjad ise korda

Hoolduskoordinaatorite töökohad on omavalitsuste sotsiaaltöötajate või perearstide juures, nagu kohapeal otsustatakse. „Nad hakkavad toimima sillana kahe süsteemi – hoolekande ja arstiabi ehk sotsiaaltöötajate ja perearstide vahel," täpsustas Aavik.

Ta lisas, et abi vajav inimene ise koordinaatorile endast teada anda ei saa. „Idee on, et hoolduskoordinaator tuleb pilti siis, kui perearst või sotsiaaltöötaja näeb selleks vajadust ehk siis nende keeruliste juhtude korral, kus abi vajatakse tõepoolest mitmest süsteemist," märkis Aavik.

Ta rõhutas, et abivajaja ja ta lähedaste jaoks on oluline see, et hoolduskoordinaator ei tegutse üksnes soovituste andjana, vaid ta ülesanne on olla juhtumi korraldaja. „Hoolduskoordinaator alustab tööd kontakthindamisest (selleks kasutatakse InterRAI hindamisvahendit). Selle käigus ta hindab koostöös inimese ja tema võrgustikuga seda, milline on terviklik abipakett, mida ta vajab. Lihtsamalt öeldes koordinaator tuvastab, milliseid teenuseid inimene vajab, mida ta juba saab ja mida veel mitte ning kellega on tarvis hakata koostööd tegema teenustele jõudmiseks," selgitas ta.

„Näiteks kui selgub, et inimene vajab koduõendusteenust, suhtleb koordinaator perearstiga saatekirja saamise asjus ja seejärel võtab ühendust võimalike teenuseosutajatega, et ta saaks reaalse abi. Kui sinna juurde on vaja omavalitsuse poolt koduteenust (majapidamises abistamine), siis veendub koordinaator selles, et omavalitsuses tehakse vajalikud haldusotsused, vajadusel aitab inimesel teha taotlused, ning taas suhtleb ka teenuseosutajatega. Kui selgub, et inimene vajab mõnd riiklikku teenust (näiteks rehabilitatsioon, erihoolekanne), aitab hoolduskoordinaator teha vajalikud taotlused ja hindamised ja seejärel aitab ta protsessist läbi nii, et ta saakski vajaliku teenuse," kirjeldab ministeeriumi nõunik, kuidas töö peaks käima.

Fookus on täisealistel

Ka siis, kui inimene on saanud talle vajalikud teenused, jääb hoolduskoordinaator olukorral silma peal hoidma.

„Koordinaator teeb kokkulepped abivajaja, tema lähedaste, teenuseosutajate, perearsti ja sotsiaaltöötajaga. Lepitakse kokku konkreetsed kuupäevad, millal infot vahetatakse. Ja kui selleks kuupäevaks infot tulnud ei ole, siis ei jää asi õhku, vaid koordinaator võtab ise kontakti, et kõik oleks selge. Lühidalt võtab koordinaator enda peale kogu selle koordineeriva töö, mis praegu on tihtipeale lähedaste kanda või jääb üldse tegemata, kuna lähedased ei tea, kuhu pöörduda ja kust vajalikku abi saada," kirjeldas Aavik.

Verivärske meeskond pärast esimest koolitust: pildil on hoolduskoordinaatorid Mare Naaber, Sigrit Kullang, Katrin Hansumäe, Kristi Napast, Ave Tooming, Tiiu Rudov, koolitajad Miia Sultsmann, Jaanika Luus ja Linda Jürisson, sotsiaalministeeriumi nõunikud Ulli Luide, Gerli Aavik ja tervisesüsteemide arendamise peaspetsialist Liis Sildnik ning vabatahtliku kaasamõtlejana osalenud Elva sotsiaalnõunik Eva Kuslap. Sotsiaalministeerium

Ta palus Puutepunktides rõhutada, et katseprojekti fookus on üksnes täisealistel inimestel – puudega laste peredele vajaliku abi andmist jäävad koordineerima omavalitsuste sotsiaal- või lastekaitsetöötajad nagu seni. „Põhjus on lihtne: kuna uus lastekaitsesüsteem alles juurdub, ei tahtnud me selle projektiga segadust luua. Kaugemas vaates on eesmärgiks muidugi inimese kogu elukaar. Kui aga hoolduskoordinaatori vaatevälja satub näiteks pere, kus on hooldusvajadusega täiskasvanule lisaks hooldusvajadusega laps, siis tegeletakse juhtumiga siiski terviklikult ja kunstlike piiride tõmbamisest püüame hoiduda," täpsustas ta projekti sihtgruppi.

Ministeeriumil suured lootused

„Pilootprojektiga valmistame ette mudelit ühtse koordinatsioonisüsteemi ehitamiseks kogu riigis. Praktiline töö klientidega võimaldab meil korjata teavet kogu süsteemi kitsaskohtade kohta. Meil tekib selgem arusaam, milline on teenusevajadus, milliseid teenuseid on tarvis juurde arendada, kus on süsteemide vahel ebakõlad, kus kasutatakse ressurssi ebamõistlikult, või siis halveneb inimese seisund vale abi või abi puudumise tagajärjel," kirjeldas Aavik.

„Ma ise tõesti usun, et koordinatsioonisüsteemist on tuge nii keerulise hooldusvajadusega inimestele ja nende lähedastele kui ka süsteemis töötavatele perearstidele, sotsiaaltöötajatele ja teenusepakkujatele. Projekti alguses on meil hulk vastamata küsimusi, ent loodame leida koostöös parimad lahendused – ootame siin kõiki huvilisi kindlasti ka kaasa mõtlema ja panustama!" kutsus ta koostööd tegema. ***Tiina Kangro***

Hooldus-koormuse rakkerühma soovitus

Ettepaneku saata inimestele appi hoolduskoordinaatorid käis eelmise aasta lõpus välja riigikantselei juures töötanud hoolduskoormuse rakkerühm oma lõppraportis. Rakkerühma hinnangul jäävad puuete ja tervisehädadega inimesed Eestis sageli abita või saavad vale abi, kuna tervishoiu- ja sotsiaalteenused on killustunud süsteemide ja asutuste vahel, mis ei suuda üksteisega koostööd teha.

Rakkerühma raportis selgitati, et abivajaja pere õlgadele langeb liiga suur koormus: nad peavad jooksma mööda asutusi, uurima seadusi, kirjutama avaldusi ja taotlusi ning lisaks sõdima oma õiguste eest. Kuna paljud omastehooldajad ei jaksa või ei oskagi seda teha, soovitati raportis, et riik paneks tööle korraliku hoolduskoordinatsiooni süsteemi. Sotsiaalministeerium seda nüüd teha püüabki.

Rakkerühma lõppraporti leiad aadressilt **riigikantselei.ee/hoolduskoormus**

Mis on InterRAI?*

Hoolduskoordinaatorid hakkavad kasutama rahvusvaheliselt tunnustatud hindamisinstrumendi InterRAI* kontakthindamist. See on välja töötatud aitamaks tervishoiu- ja sotsiaaltööspetsialistidel viia hooldusvajadusega inimene kokku just talle vajalike ja sobivate teenustega, hinnata hoolduse kvaliteeti ning planeerida ressursse.

InterRAI võimaldab inimese olukorra ja vajaduste kohta kogutud andmeid ühtsetel alustel mõista ja võrrelda. Selline info kogumine lubab teha ka tulevikuprognoose omavalitsuste ja riigi jaoks.

InterRAI instrumendil on hulk mooduleid, millest Eesti jaoks on praeguseks kohandatud neli: lisaks kontakthindamisele koduhoolduse, asutushoolduse ja aktiivravi vorm. InterRAI võtsid Tartu ülikooli geriaatrid kasutusele juba 2002. aastal.

Kontakthindamise läbiviimiseks suhtleb hoolduskoordinaator otse abi vajava inimese, tema tugivõrgustiku ja muude asjakohaste osapooltega.

* InterRAI on lühend ingliskeelsest nimetusest *international resident assessment instrument* – rahvusvaheline isiku seisundi hindamise meetod.

> “ Pilootprojektiga valmistame ette mudelit ühtse koordinatsioonisüsteemi ehitamiseks kogu riigis.
>
> **Gerli Aavik**
> sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik

Hakkame käima ühte jalga

Lugedes kevadel uudist, et keerulise hooldusvajadusega täiskasvanute jaoks asutakse piloteerima uut kompleksset lähenemist, tundsin siirast rõõmu, et probleemile otsitakse lahendust riigi tasandil.

Kindlasti on nii tervishoiu kui ka sotsiaalvaldkonna spetsialistid tundnud, et abivajajale kõige paremaks lahenduseks on vaja teenuseid erinevatest valdkondadest või et inimene või ta lähedased on pöördunud valele poole. Meediasse on jõudnud juhtumid, kus inimesed on keerelnud ametkondade vahel ning ainult tahtekindluse abil närinud end läbi bürokraatia ja eksituste laviini.

Olen võtnud endale eesmärgi luua võimalikult laiapinnaline koostöövõrgustik, mis hõlmaks nii piirkonna tervishoiutöötajaid kui ka teenuseosutajaid. Olen juba saanud positiivset tagasisidet perearstidelt ja psühhiaatrilt, kes loodavad tihedas koostöös leida oma patsientidele sobivaid sotsiaalteenuseid. On nii oluline, et asjakohane teave ning vajalik abi ei jääks hiljaks ning me ei peaks tegelema hapuks läinud asjade ja tulekahjude kustutamisega.

Hoolduskoordinaator on ühenduslüli abivajaja ja olemasolevate võimaluste vahel. Inimene, kes koostöös spetsialistide ja abivajaja lähedastega paneb kokku plaani, kuidas teda toetada ja jõustada. Teenuste plaan ongi kokkulepe, milliste tegevustega keegi tegelema hakkab. See peaks välistama luik-haug-vähk-olukorrad või selle, et mitu spetsialisti tegutsevad paralleelselt, omamata infot üksteise tegevusest. Lahendus on info jagamine ja käe pulsil hoidmine.

Sigrit Kullang
hoolduskoordinaator Rakvere linnavalitsuses

Koordinaator on lisaressurss

Julgen öelda, et Saare maakonna spetsialistid peavad projekti vajalikuks ja on valmis sellesse oma tööaega panustama. See teeb optimistlikuks. Samas on kindel, et kuna tegemist on pilootprojektiga, siis komistuskive tuleb. Oluline on leida nendele lahendused.

Kindlasti ei ole hoolduskoordinaator ega tema tehtav töö imerohi ega lahenda kõiki küsimusi. Kõiki vajalikke muudatusi ei suudeta projektis kindlasti ka ellu viia, selleks on aasta liialt lühike aeg. Küll aga on projekti näol nüüd omavalitsusel olemas lisaressurss, et sellele teemale terviklikult läheneda. Selliseid arendusi ei jõua teha igapäevatöö kõrvalt.

Julgustan inimesi eeskätt pöörduma oma piirkonna sotsiaaltöötaja poole või siis minu poole otse. Tean, et mõnikord võib jääda abi otsimata seetõttu, et ei olda kindlad, kas võetakse ühendust õige inimesega. See aga ei olegi nii oluline – kui esimese hooga õige inimesega ühendust ei saanud, siis saame suunata edasi selle inimese juurde, kes on õige aitama.

Mare Naaber
Saaremaa hoolduskoordinaator

Heiko Kruusi

Mida teha Janega?

Silja Suija ja Aivo Udrase pere vanim poeg Jakob on 19-aastane ja teenib praegu Eesti riiki kaitseväes. Jane, kellest lugu räägib, sai äsja 18-aastaseks. Johanna nõtkel turjal on 15 aastat ja tema on enda jaoks leidnud Jehoova tunnistajad. Eerika on 9-aastane. Aga kui Janel tuleb hoog peale, siis võivad kõik tuupi saada, lisaks pereliikmetele vanamutikesed, tänaval kõndivad lapsed ja koerad-kassid.

Jane teeb mõningaid koduseid töid, ujub nagu kala ning sõidab jalgrattaga. Aga jalgrattasõit tal alati väga hästi välja ei tule, sest mõtted on uitamas. Sõidab vahel koguni vastu puud. Isa Aivo paneb talle jalgrattale kõige madalama käigu, et tal läheks jalgades vaja rammu ja poleks jaksu kihutada. Peale selle on Jane alp sööma. Ta võib ära süüa kogu majas leiduva toidu, kui vaid kätte saab – midagi head-paremat ei tohi jätta järelevalveta. Vahel võtab ta aga jalad selga ja põrutab poodi söögikraami näppama.

Kui Puutepunktide verivärske toimetaja Indrek ja fotograaf Heiko septembri esimesel pühapäeval Tallinnast Võrru jõuavad, on Silja reibas, aga kuidagi kinnine ja tusane. Optimistlik on ta ikka, ent kui abikaasa Aivo mõni aeg hiljem koju saabub, muutub kõik palju rõõmsamaks, hakatakse nalja viskama ja ka Silja ise muutub kuidagi õnnelikumaks. Päike on väljas, muru roheline ja koergi liputab saba, Tamula järv vaatab rahulikult kõike seda ilu pealt.

Muideks, neil on majapidamises abimeheks ka sulane, üks peretuttav, kes natuke isemoodi. Tema on alati jutukas ja rõõmus, ega ajakedagi kirvega taga. Ja puid laob hea meelega; kui miskit viltu, siis tõmbab riida kolinal maha ja alustab ladumist otsast peale.

Aga nüüd lugu ise, mille ette toimetaja Indrek rõhutab, et kole ei see muidugi, kui kodus on jõumehest noor vägilane, kel nupp tavalistest inimestega samas rütmis ei noki, aga tegelikult oli selles Võrumaa pere muredele ja asjade purunemisele vaatamata helge olek. ***Puutepunktid***

Võru linnas sirgub mõmisev vägilane, kellest pole teada, mis temast saab

Kaugel Tallinnast Võru linnas Tamula järve ääres Roosisaarel elab vapper naine Silja Suija koos oma mehe Aivo Udrase ja kolme lapsega. Kaks neist on tavalised vahvad lapsed, kolmas, see keskmine, on ka omamoodi vahva, aga rääkida ta ei mõista ning võib vahel üsna kurjaks muutuda, kui oma tahtmist ei saa.

Silja on läbinisti spordiinimene, endine võidukas tippsuusataja, samuti on pikk sportlaskarjäär ette näidata ta mehel Aivol. Spordiga tegelevad ka lapsed, lisaks rabatakse maatöid teha ja edendatakse Eesti elu ettevõtlusega. Spordiürituste korraldamine, spordikaubad, majutusteenused – Silja ja Aivo koos lähikondsetega on suutnud tagada suurele perele äraelamise ning on lisaks tublid maksumaksjad.

Jane ja Aivo ei ole inimesed, kes läheks omavalitsusest leiva ja vorsti jaoks toetust küsima, aga nii keerulise autistiga nagu Jane oleks neil sotsiaalsüsteemilt tuge vaja küll. Paraku ei ole riigil ega omavalitsusel olnud head lahendust, mida perele pakkuda. Veelgi enam – kõigile kohalike puudega laste vanemate pakutud lahendustele on riigi esindajad järjekindlalt läbi sõrmede vaadanud ja appihüüetele parimal juhul vaid viisaka naeratuse ja üldsõnaliste lubadustega reageerinud.

„Kas tõesti on vaja oodata, kuni ühel päeval lüüakse siin keegi maha, et siis hakatakse asja võibolla tõsisemalt võtma?“ küsib Silja Puutepunktidele saadetud e-kirjas.

Silja, oled pidanud vist paljutki oma elus seoses Janega muutma?

Ma ei saaks korteris elada ega tavatööl käia. See oleks välistatud, sest ükski naaber ei kannataks mind välja, arvestades tema käitumist.

Ise oled tugeva inimesena vastu pidanud?

Kui oled sporti teinud, siis oskad kõik ära kannatada. Kui ma oleks hellake ja õrnake, oleksin ammu hullaris.

Milline on teie pere päevarutiin?

Teda üksi jätta ei saa väga. Peab valvama. Toitu ei saa lauale jätta, külmkapp peab lukus olema. Kodus ta võib mõnda aega üksi olla, aga kui teised lapsed on läheduses ... siis võib teda häirida ka see, kui keegi krõbistab kuskil mingite paberitega. Tema tujud on nagu Ameerika mäed.

Kas ta on käinud tavalasteaias ja koolis?

Ta käis tavalasteaias, oli seal pöörane tuuseldis, tegi kõike seda, mida teised ei teinud, ning käitus risti vastupidi.

Millal see selgus, et temaga pole kõik korras?

Vast nelja-aastaselt. Siis, kui ta ei hakanud kõnelema. Ka praegu ta ei räägi, ainult ümiseb, kui saab jutust aru, aga ei räägi sõnagi.

> “ Kas tõesti on vaja oodata, kuni ühel päeval lüüakse siin keegi maha?

Kuidas teie elu edasi kulges? Oli kindlasti kõva ehmatus?

Oli, mis ta oli. Autismi vormid on kõik erinevad ja ikka loodad, et asjad muutuvad paremaks. Muudkui käid ja asjatad. Ent kui tihtipeale on autistid sellised kõhetud, siis mina olen ta tugevaks treeninud. Mis praegu on osutunud meile kõigile kahjulikuks, ta on füüsiliselt väga tugev.

Treenisid kohe teda?

Käisime kogu aeg väljas, suvel jalgratastel, talvel suuskadel. Kogu aeg liikumine. Ei saa ju toanurgas istuda.

Hädade vastu pidavat ikka trenn aitama. Hiljuti lugesin Raimo Pullati raamatut, kus ta ütles, et lapsena sai ta Tallinna pommitamise ajal šoki ja kael hakkas tudisema. Aga pommide tõstmine olevat aidanud.

Ka Janet liikumine tegelikult mingis mõttes rahustab. Kui inimene on kuskil ruumis kinni, siis ta ikkagi muutub rahutuks.

Põikame korraks nüüd sinna, et ma pärin – mis pärast lasteaeda toimus?

Ta võeti Võrru Järve kooli, mis on erivajadustega laste kool, ja seal ta käima hakkas. Õnneks meil selline kool siin Võrus on ja Janel oli sellest abi kümme aastat. 17-aastaselt nüüd juunis lõpetas. Tugiisikuga ta seal oli, ise igal hommikul viisime ja lõunal tõime, kümnest kaheni ta seal sai olla.

Heiko Kruusi

Riik lubab uut teenust 2019. aastal

Sotsiaalkindlustusamet alustas kevadel uue ööpäevaringse erihooldusteenuse väljatöötamist äärmiselt kahjustava käitumisega autistidele. Ameti erihoolekande valdkonnajuht Helen Tähtvere annab ülevaate, kui kaugele on jõutud.

„Võrreldes senise ööpäevaringse erihooldusteenusega on sellel teistsugune rahastus ja ka teistsugune korraldus. See tähendab, et teenuse osutamisel arvestatakse eritingimustega, mida tuleb inimese toimetuleku, käitumise ja terviseseisundi stabiliseerimiseks ja tema arendamiseks täita. Samuti tagame, et hoolealuste kohta on rohkem juhendajaid, et iga teenusel oleva inimese turvalisus ja järelevalve oleks tagatud.

See kõik tähendab, et teenuse hind kujuneb märkimisväärselt suuremaks kui praeguste teiste erihoolekandeteenuste hinnad.

Teenuse väljatöötamine sai alguse külastusega Autistika sihtasutusse. Seal uurisime Sirje Nordeni meeskonnalt täpsemalt, kuidas osutatakse igapäevaselt äärmuslikult kahjustava käitumisega inimestele mõeldud igapäevaelu toetamise teenust, kui palju on selleks vaja töötajaid, milline peab olema ruumide paigutus ning milliseid tegevusi pakutakse teenusel olevatele inimestele igapäevaselt.

Suvel saime täiendavalt kokku Monika Salumaa ja Ain Klaasseniga MTÜ-st HENK ja nende koostööpartneritega Hollandist, kellelt saime väga väärtuslikku teavet teenuse väljatöötamiseks. Kõike seda arvesse võttes koostasime teenuse kirjelduse ja praegu käib töö teenuse jaoks hinna kujundamisega. Oktoobris loodame hinna valmis saada.

Kõige suurema murena selle teenuse käimalükkamisel näeme aga sobivate ja asjast huvitatud teenuseosutajate leidmist. Kuna teenust vajavad inimesed on tõesti keerulise eneseväljenduse ja käitumisega ning nendega tegelemine eeldab töötajatelt erilist väljaõpet, siis tillukeses Eestis ei ole kahjuks palju neid teenuseosutajaid, kes oleksid valmis autistide ööpäevaringset erihooldusteenust pakkuma. Nüüd peame need inimesed siiski leidma.

Oleme võtnud sihiks, et teenuse osutamist alustame hiljemalt tuleva aasta jooksul. Praegu peame läbirääkimisi seniste ja potentsiaalsete teenuseosutajatega. Nende senine tagasiside on olnud väga positiivne, aga murekohana kerkib kohe üles sobivate ruumide ja töötajate puudus. Siin peamegi leidma lahendused. Teenusele õige hind, ammendav teenuse kirjeldus ja koolitusvõimalused.“

Helen Tähtvere, SKA erihoolekande valdkonna juht

Silja ja Aivo laste ja koeraga koduõuel.

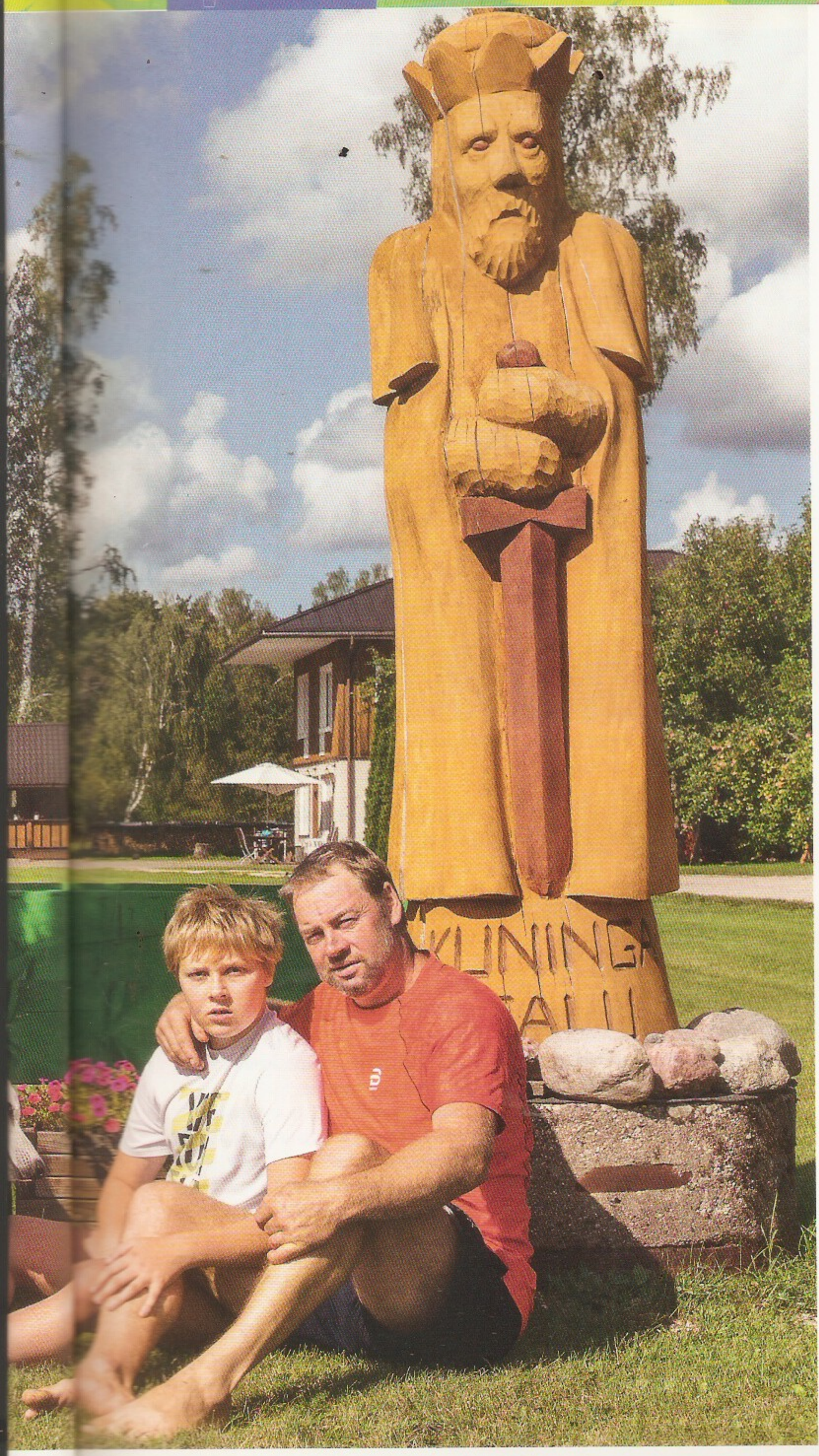

Mida nad seal tegid?

Piktogramme kasutasid, puslesid ladusid, muusikatunnid olid. Nad tegid seal head tööd, mul pole midagi ette heita. Ainus mure, et kooliaeg sai ümber ja järgnes tühi maa.

Koolihariduse eest tasus riik ning sina ei pidanud vähemalt rahakotti kergendama?

Hariduses on jah riigi rahad. Iseasi on kogu see aeg, mil ta koolis ei ole.

Ma ütlen täpsustuseks, et Jane on väljastpoolt poiss, aga tegelikult tüdruk. Tal pole meeste Y-kromosoomi ning organism meeshormooni ei tooda. Näeb küll välja nagu poiss, aga on tüdruk. Saad aru?

Ühesõnaga testosterooni ei ole?

Jah, nii see on. Ta on justkui keskmisest soost.

Aga Jane on ta nimi?

Just, Jane on nimi. Ta oli kolmenelja aasta vanune, kui Tartust tuli kõne, et me tuleks ruttu rääkima, ja siis mõtlesin, et pean jälle sõitma, et mis ometi küll on... Tõesti hakkasin närvitsema, aga siis seal nad ütlesidki selle välja.

Vabanda otsekohesuse eest, aga nokut tal pole?

Ei, ei ole.

Oled arstide vahet üksjagu palju jooksnud?

Ikka, Võrus perearst. Tartus on teda uuritud. Eks teemasid on olnud.

Oled arstidelt tuge saanud?

Eks ikka, aga enamasti polegi neil ka teab mis palju öelda. Tänavu suvel olen abi otsinud maa alt ja maa pealt, aga mitte keegi ei taha Janega tegeleda.

Sa oled uurinud nende aastatega igalt poolt, mida teha annaks?

Oh muidugi. Aga mina ei oska kedagi süüdistada. Vahel lähevad lihtsalt asjad sassi. Ta on selline millenniumi laps, sai oma vaktsiinid 2000. aastal, mille kohta räägitakse,

> “ Ta on (meil majas) ka mitu pakettakent puruks peksnud. Kokku vist kolm.

et tol aastal need sisaldasid elavhõbedat, midagi 0,000 protsenti. Seal võis ju olla, et kui laps on juba sünnilt teistsugune, siis see ei pruugi talle sobida. Ei oska täpselt kommenteerida. Samas loomulikult me laseme ennast ka nüüd vaktsineerida näiteks puukentsefaliidi vastu, me ei saaks siin muidu eladagi.

Mis sa arvad vaktsineerimisvastastest?

Eks pärast seda on kaks nooremat last mul vaktsineerimata. Ei ole lasknud neile koolis ühtegi asja teha. Ning nad on terved, viimasel talvel ei ühtegi nohu, köha ega palavikku. Aga samas – Jane on samuti terve nagu purikas! On see siis vaktsiinidest või nende tegemata jätmisest? Igatahes tundus, et Jane arenes kuni umbes kaheaastaseks saamiseni täiesti tavaliselt, siis äkki läks kõik vastassuunda. Samas autism pidigi tihti selles vanuses avalduma. Ei oska siin seisukohta võtta. Ma ei süüdista kedagi. Tänapäeva maailm on ka mürke täis ja kõik kõigile lihtsalt ei sobi, sest lapsed on erinevad.

Räägi, kuidas su elu Janega praegu kulgeb.

Eks ikka kodus. Telekat palju ei vaata, samuti pole meil palju arvuti taga istumist. Ta on meil juba viis plasmatelekat puruks löönud.

Millega ta ise hakkama saab?

Hammaste pesu ja vetsus käimisega. Duši all talle meeldib käia ja võib seda teha kümme korda päevas. Seda ta teebki ja mina seda takistada ei taha, sest kui midagi takistada, siis tuleb pahandus.

Milline?

Pahandus on see, et ta muutub agressiivseks.

Silja on treeninud Jane tugevaks ja nüüd võib ta teha tuule alla ka musklis jõumehele. Erakogu

Nii lõppes Janel viimane pakettakna purustamine. Vigastusi juhtub peres teistegagi. Erakogu

Ta siis peab saama kõik, mida tahab?

Just. Külmkapp on lukus, seda ta õnneks juba teab ja kappi lahti ta ei saa. Aga kui näiteks sõidame mõnest poest mööda ning talle jäätist ei osta, siis ka sellest võib tõusta pahandus, nii et maa on must.

Kas sinul käib jõud temast üle?

Ma väldin neid olukordi. Katsun, et ei tuleks selliseid asju. Ennetamine, kui see õnnestub, on kõige tarkem.

Sul on raudsed närvid?

Nojah. Aga mis siis teha? Ta on meil majas ka mitu pakettakent puruks peksnud. Kokku vist kolm. Sel suvelgi peksis käe läbi klaasi ning need lõikasid tal veenid läbi. Ta viiakse peaga peksta seinu nii, et auguke taga. Nüüd hiljuti öösel peksis seinu, et maja värises.

Asi ongi selles, et ta on etteaimamatu. Kord suvel käisime ujumas järvest välja tulles ründas Jane mind daminnes üht ettejäänud väikest last. Ta ei anna endale aru, mida ta teeb. Tema jaoks võib olla mingi suvaline häiriv moment ning ta ei vastuta oma tegude eest. Talle ju ei selgita, et nii ei ole lubatud teha, nii ei käitu ta ja palu nüüd vabandust. Ka meie üleaedne naabrinaine sai kannatada. Ja kui käisime suvel Valgas erihoolekandeteenusele saamise võimalusi uurimas, jäi seal üks laua taga ...

Heiko Kruusi

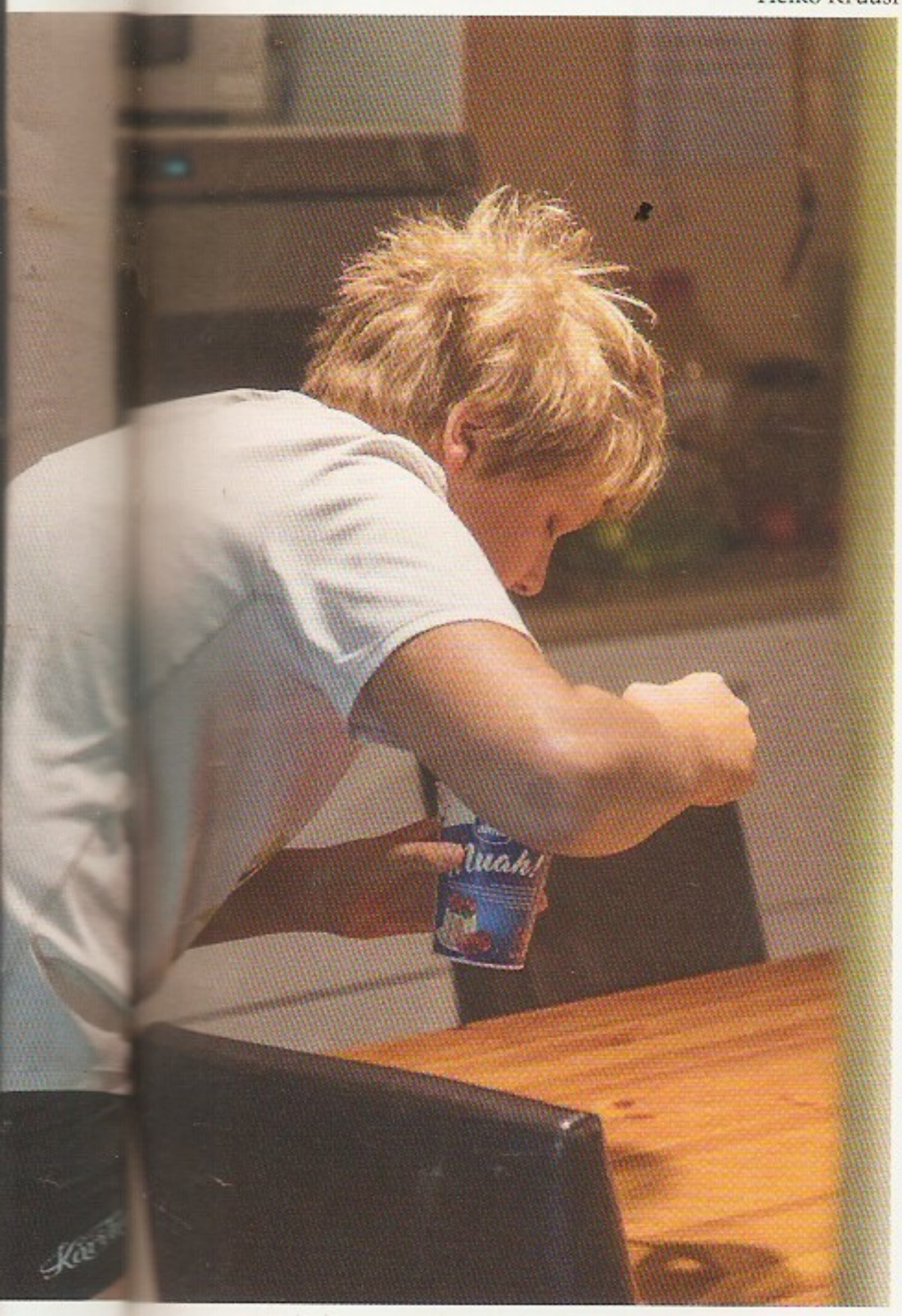

Jane võib süüa tühjaks kogu külmkapi, kui see peaks lukust lahti ununema.

nud klient Janele ette – selge, et siis meid mitte ühelegi teenusele ei võeta. Aga mida ma teha saan?

Mis sinu meelest oleks lahendus? Sulle endale, Janele, teistele, kel selline olukord? Ikka ju su oma laps, aga sul ju oleks ka normaalsem, kui ta mõnda aega asjatundjate hoole all oleks?

Mingi aeg muidugi võiks olla. Teda tuleks kuidagi stabiliseerida, rohkem maa peale tagasi tuua. Varem ta ei olnud nii äkiline, see on kogu aeg hullemaks läinud. Ja nüüd ta ju ongi kodus – meil pole teadmisi ega oskusi, et temaga õigesti tegeleda.

Kas Eestis on üldse mingi selline võimalus Jane-suguste inimeste jaoks?

Valklas oleks, seal on kinnine asutus. Ent olen videote pealt vaadanud, akendel on trellid ja nii edasi. See natuke hirmutab. Tahaks midagi inimlikumat. Homme pidid meile ametnikud külla tulema ja täpsemalt rääkima. Lahendust on vaja küll, sest see kõik kasvab üle pea. Olen saanud vaid neli Janest vaba päeva, kui ta kunagi Tartus arstide hoole all oli.

Muide, kas sõbrannade nõu kuulda ka võtad?

Oeh, ma tegelikult ei ole selline tüüp. Mul on küll tuttavad, aga ma pole sõbrannataja. Mul pole lihtsalt selleks aega. Nõuannet olen saanud, et eestkoste sai ära tehtud, Võrust võttis ka ühendust sotsiaaltöötaja.

Kuidas on see, et Jane on selline jäärapäine ja ettearvamatu, mehega suhteid mõjutanud?

Omavahelisi hõõrumisi ikka on. Kas või juba sellest, kuidas midagi õigesti teha, kui palju anda seda tabletti ja millal toda.

Kuidas teised lapsed Janesse suhtuvad?

Sellist asja nagu jonnimine ja vingumine Jane ei taha, tal ikka käsi käib väga kiiresti ära. Eks nad peavad sellega arvestama ja on harjunud, oskavad ka eemale hoida. Ega see õige ei ole, et peab kodus hirmul olema.

Pead ikka nagu turvamees olema omas kodus?

Niimoodi me oleme siin kasvanud. Praegu on üks poiss sõjaväes, aga kodus ta ikka aitas Janet kantseldada. Noorem tütar läks jumalateenistust kuulama. Kogu elu on käinud kikivarvul, hoiab madalat tooni. Külalisi kutsuda ei saa.

Räägi endast ka, kuidas sa leiva saad ja vorsti ka sinna peale?

Tööpäev algab kell seitse hommikul ja lõpeb õhtul pärast seitset. Pean ka spordipoode. Ma teen kõike, kõike jooksvalt. On õnneks olemas telefonid ja arvutid ja niimoodi see käib. Suvel kolm kuud igapäevaseid koristamisi ja tegemisi, kuna meil on siin turismitalu ka. Teine veel Haanjas. Tegevusetust meil ei ole ja kohustusi jätkub.

Rahalist kitsikust vist õnneks pole?

Haanjas on mul palgal neli inimest ja makse maksan riigile. Ja päris korralikult.

On sul riigile etteheiteid või soovitusi? Ehk küsin nagu omal ajal Lenin: mida teha? Kui peres on probleemne täiskasvanu, siis kas seal peaks keegi saama veel ka oma elu elada?

Ohjah, raske küsimus, ma saan ju aru ... kuidas riik käitub. Oh, jumal. Saan aru. Mis kusagil peakontoris toimub, on üks asi, aga mis päriselt toimub, on hoopis teine pilt. Ministrid ju ka vahetuvad kogu aeg. Olid ju meil sellised poisid, Taavi Rõivas, Margus Tsahkna, Jevgeni Ossinovski. Taavi käis viis aastat tagasi minu kutse peale siin ja lubas kõik ära korraldada. Mitte midagi ei korraldanud. Siis mõne aja pärast tuli Kaia Iva, kes ütles, et ta ei saa enam midagi teha. Sest kõik on juba varem ära otsustatud. Ühesõnaga selline abitu olek ... ja siis mõeldakse igasuguseid töövõimereforme välja, mis tavaelus kuidagi mõistlikult ei rakendu. Nagu asendustegevus toimuks. Üks tuututamine käib. Vähemalt minule siit Võrust vaadates tundub see pilt nii. Ja Jane on selle tõestuseks.

Me ju hakkasime aastaid enne seda siin ise Meiela kodu rajama sellistele noortele – aga raha ei suutnud piisavalt kokku ajada ja vundamentki kasvas lõpuks samblasse. Siis Tiina Kangro kirjutas artikleid ja karjus, kuni võib-olla sellepärast lõpuks lubati ka kohaliku tasandi projektidele eurorahasid. No lõpuks ometi tuli ka meile Võru raha hooldekodu jaoks, nii et see kaheksa-aastane kräunumine siiski andis lõpuks tulemuse. Liiva tänavale tuleb ülejärgmiseks aastaks kodu ja sinna on mõeldud koht ka Jane jaoks. Aga sinnani tuleb elada. Jane olukord on juba nii hull, et kuidas temaga sealgi üldse hakkama saadakse? Kuidas me üldse sinnani jõuame? ***Indrek Kuus***

Lõpuks hakati otsima lahendust

Puutepunktide palve peale sekkuda riigi poolelt otsustavalt Jane perekonnas ebanormaalseks eskaleerunud olukorra lahendamisse võttis sotsiaalkindlustusameti esindaja ühendust ameti Võru piirkonna juhtumikorraldajate ja kohaliku omavalitsuse sotsiaalametnikega. Koostöös otsitakse lahendust, mis toimiks kiirelt, aga ka pikemas perspektiivis.

„Saime Jane emalt kirjaliku nõusoleku juhtumi kommenteerimiseks Puutepunktides, nii et selgitan sotsiaalkindlustusameti poolelt veidi antud juhtumit," selgitab Helen Tähtvere SKA-st, kelle poole pöördusime.

Helenile ja ta kolleegidele on Jane lugu ja teenusevajadus teada tegelikult juba kolmveerand aastat. Eelmise aasta detsembri lõpus pöördus riigikogu liige ja Puutepunktide peatoimetaja Tiina Kangro SKA juhtide poole ettepanekuga hakata väga kiirelt looma juurde hoolduskohti ettearvamatu käitumisega autistidele – lisaks Autistika keskuse eeskujul väikeses mahus juba tekkinud päevahoiuteenusele ka ööpäevaringseid teenusekohti. Koos peeti maha väga põhjalik koosolek, kus Kangro kasutas muuhulgas põhikooli lõpuklassis käinud Jane pere näidet, et tõestada: sobivad teenused peavad peredele kättesaadavad olema kõige hiljem siis, kui lastel lõpeb kooliaeg.

Silja käis Kangro kutsel koos Janega esinemas ka maikuus Tallinnas toimunud Eesti Hooldajate Liidu aastakonverentsil. „Seal siis tegime, muuhulgas sotsiaalvaldkonna juhtidele, puust ja punaseks, millistest inimestest ja olukordadest käib jutt, Silja kirjeldas oma kehavigastusi, igapäevaelu nende peres. Ja tõdes, et tal ei ole lahendust," meenutab Kangro.

Ometi läks edasi kõik nii, et ikka loodeti: küll omavalitsus aitab, küll pere vastu peab, küll asi ehk kuidagi laabub, kuniks SKA uue teenuse käivitab või siis vähemalt euroraha saanud Meiela Võrus uue teenuseüksuse valmis saab. „Augusti lõpus sai siiski kõigile selgeks, et lahendust on vaja nüüd, meil ei ole Eestisse tarvis esimest surnut, kelle kohta siis öelda: sotsiaalsüsteemi tegemata jätmiste ohver," ütleb Kangro.

„Võtsime Jane emaga augusti lõpus ühendust. Selgus, et olukord on kriitiline ning Jane seisund on muutunud selliseks, et kodus koos lähedastega elamine ei ole enam kellegi jaoks turvaline ning omavalitsuse pakutud teenus ei ole piisav," kinnitab ka Helen Tähtvere.

Järgmiseks lepiti omavalitsuse ja Jane emaga kokku kohtumine, et keerulisele olukorrale kiire lahendus leida. „Kohtumine leidis aset 3. septembril. Kuna Jane jaoks ei ole praeguses süsteemis olemas piisava järelevalve ja toega erihoolekandeteenust ning tema käitumine seab ohtu nii ta enda kui ka teised, siis oleme seisukohal, et praegu on olemas vaid üks lahendus – ööpäevaringne kohtumäärusega teenus autistide üksuses, kus on mõeldav tagada piisav järelevalve ja turvalisus, mis on Janele vajalik," selgitab Tähtvere.

Muud lahendust spetsialistidel hetkel lihtsalt pakkuda pole ja lahendust uute võimaluste väljatöötamiseni edasi lükata ei saa. Kuid Helen Tähtvere rõhutab, et kohtumäärusega teenusele suunataks [illegible] ajutiselt, kuni aastaks, sealt edasi oleks ta esimesi, kes kutsutakse uue ööpäevaringse autistide teenuse pilootprojekti (vt lisalugu lk 8).

Kohtumääruse alusel saab täisealise inimese paigutada teenusele vaid juhul, kui esinevad kõik järgmised asjaolud:

1) tal on raske psüühikahäire, mis piirab tema võimet oma käitumise üle aru saada ja seda juhtida;

2) ta on endale või teistele ohtlik, kui ta jäetakse paigutamata hoolekandeasutusse ööpäevaringset eri- hooldusteenust saama;

3) varasemate abimeetmete rakendamine ei ole osutunud küllaldaseks ja muude abimeetmete kasutamine ei ole võimalik.

Kohtumääruse alusel teenusele saamiseks tuleb inimese eestkostjal või omavalitsusel esitada kohtule avaldus koos põhjendustega, miks üksnes selle teenusega saab inimest aidata. „Selgus, et Jane ema on kohtumääruse alusel ööpäevaringsele teenusele paigutamiseks kohtule avalduse juba esitanud. Kui kohus vajab avalduse menetlemiseks SKA eksperdiarvamust, siis anname selle omalt poolt, võttes arvesse kõiki asjaolusid, mis on meile teada. Edasi tuleb oodata, mis otsus tuleb. Kui kohus otsustab, et Jane tuleb kohtumääruse alusel ööpäevaringsele erihooldusteenusele paigutada, suunname ta teenusele kuni üheks aastaks. Teades Jane tervislikku seisundit ning sellest tulenevaid erivajadusi, näeme, et edaspidi on tema jaoks sobiv seesama uus autistide ööpäevaringne erihooldusteenus, mida me praegu välja töötame," selgitab SKA esindaja. ***Puutepunktide toimetus***

Vöömähe TENA Flex –
tänapäevane lahendus raske uriinipidamatuse korral

TENA Flex sobib nii liikuvale inimesele kui ka voodihaigele keskmise ja raske pidamatuse hoolduseks. Tänu vööle on mähkme paigaldamine lihtne ja ergonoomiline nii hooldajale kui ka kandjale iseseisval kasutamisel.

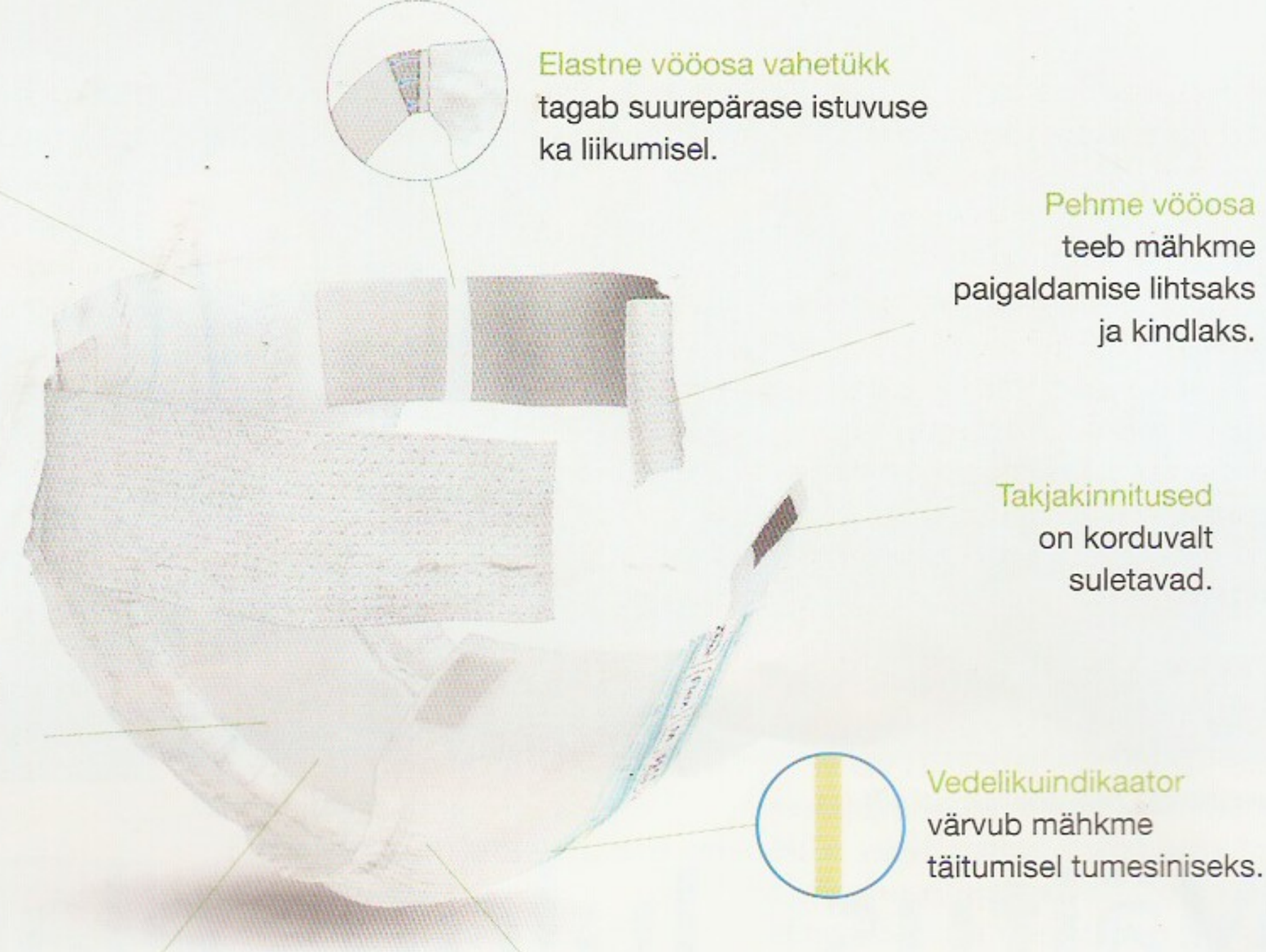

Elastsed värvlikummid selja- ja kõhuosal.

Elastne vööosa vahetükk tagab suurepärase istuvuse ka liikumisel.

Pehme vööosa teeb mähkme paigaldamise lihtsaks ja kindlaks.

Takjakinnitused on korduvalt suletavad.

Kuiva tunde tagab kiiresti imav pealispind. Vedelik lukustub kindlalt mähkmesse.

Vedelikuindikaator värvub mähkme täitumisel tumesiniseks.

Elastsed barjäärid tagavad lekkekindluse.

Lõhna neutraliseerija pidurdab ebameeldiva lõhna tekkimist ja levikut.

Hooldusvahendeid saab riikliku hüvitisega osta abivahendifirmadest (MTÜ Inkotuba, ITAK jt) ja BENU apteekidest.

TENA

Loe lisaks ja telli tasuta näidis
www.tena.ee.

Tsinkkreem TENA Zinc Cream -
kuiva, lõhenenud ja tundliku naha hooldamiseks.

Vananev ja tundlik nahk vajab aeg-ajalt kreemi, mis aitaks nahal kiiremini paraneda. Tsinkkreem rahustab, taastab ja kaitseb ärritunud nahka.

Reet Heinla ratastoolis poisi pilt

Näitus „Julgus elada" avab liikumispuudega inimeste maailma

9. oktoobril avatakse Tallinnas Salme kultuurikeskuses Eesti ja Läti kunstnike näitus „Julgus elada", millega kutsutakse mõtisklema füüsiliste puuete üle ja soovitakse kunsti kaudu avada liikumispuudega inimeste maailma.

Näitus on avatud kuu aega ja selle kestel toimub kultuurikeskuses mitu ühisarutelu, kus on võimalik kaasa lüüa.

Puudega inimeste teema on inspireerinud kunstnikke väga erinevalt. On neid, kes elavad kaasa väikesele poisile ja ta lootusele ükskord ometi jalgele tõusta ja kõndima hakata ning maalivad pildile selle lapse koos ta ratastooliga. On teisi kunstnikke, kes esimest korda elus jagavad avalikkusega väga isiklikke lugusid enda valudest, rasketest ülelamistest ja oma elule uue tähenduse saamisest.

Kõik need lood on ehedad ja emotsionaalsed. Tundub, et mida rohkem on keegi ise kannatanud, seda paremini oskab ta teisi nende raskustes mõista.

Elu on parim kingitus

Ühe helgemaid lugusid on kir
ja pannud suu ja jalaga maaliva
kunstnike ühingusse kuuluv Tii
kes on liikumis- ja kõnepuudeg
sünnitrauma tõttu. Oma pika el
jooksul on ta kogenud palju sellis
mis võiks murda kangeimagi nais
kuid Tiia kirjutab nii:

„Õnn on olla naine. Natuke kee
rulisem on olla erivajadustega na
ne. Õnn on õnnelik olla. Natuk
keerulisem on ehk õnnelik olla er
vajadustega naisena.

See olen mina. Tiia Järvpõld

Mis toimub Salme keskuses?

- Näitus avatakse 9. oktoobril kell 16.
- Esimene *talk-show* toimub 18. oktoobril kell 18 (vestlust veab Roald Johannson), teine 25. oktoobril kell 18 (ürituse juht Tõnis Niinemets).
- Lisainfo: Külli Hanseni aadressil hansenkylli@gmail.com või telefonil 510 6865.
- Vaata ka: artestplus.allianss.ee ja lastefond.ee.

Mulle on alati meeldinud, et õnne on pisut raske leida. Olen naine, kes ei ole mitte kunagi saanud joosta õnnele järele. Küll olen terve elu rallinud ratastoolis istudes õnne kõrval. Naeratades. Ka nuttes. Armastades. Vahetevahel vihates... Ja siis jälle armastades. Naeratades.

Osale, mõtle, toeta!

- Näituse raames toimuvad töötoad, mille korraldaja on SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond.
- Lastefond on toeks paljudele liikumispuudega lastele, võimaldades neile arendavaid teraapiaid. Näituse külastajatel on kohapeal võimalik fondi toetada, et oleks veel rohkem lapsi, keda fond abistab teraapiate saamisel.
- Kahel neljapäeval, 18. ja 25. oktoobril, on külastajad oodatud kuulama *talk-show* stiilis arutelusid, mille eesmärk on avada liikumispuudega laste vanemate igapäevaelu. Keerulisi küsimusi hakkavad esitama puudega laste vanemad. Kaasa saavad rääkida kõik. Kõik need üritused on osavõtjatele tasuta.
- Annetada on võimalik, helistades annetustelefonile või tehes ülekande fondi kontole. Helistades 900 5025, kingid 5 eurot, helistades 900 5100, kingid 10 eurot, ja helistades 900 5500, kingid 50 eurot.
- Tehes SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefondi pangakontole püsiva või ühekordse ülekande selgitusega „Julgus elada", saad valida annetamiseks endale sobiva summa:
EE682200221015828742 (Swedbank)
EE261010220014910011 (SEB)
EE791700017000285384 (Luminor)
EE527700771000610813 (LHV)

Usun, et naine peab olema naiselik ratastooliski. Usun, et naine saab olla ilus ja seksikas vaatamata oma erivajadustele. Usun, et ilus ja seksikas naine on tark ja edasipüüdlev, olgugi et võib-olla ei ole tal kallistavaid käsi ega kõndivaid jalgu... Usun, et päris kindlalt on erivajadustega naine armastav naine, sest tal on süda ja hing.

Elu on parim kingitus, mis on mulle kingitud."

Palju tänusõnu

Näituse idee algatajad ja korraldajad on Läti kristlik organisatsioon Partneri, rahvusvaheline ühing Bridgebuilders International ning Eesti kunstnikke ühendav võrgustik ARTEST+.

Aasta tagasi korraldasid nad ühise näituse „Peidus pool", mille teemaks oli depressioon. Kunstnikud püüdsid teoseid maalides luua lootust ja usku neile, kes on kannatanud depressiooni käes. Näitused toimusid Tallinnas, Tartus, Riias, Cēsises ja mitmes teises Läti linnas ning nendega koos viidi läbi vastavaid töötube, seminare ja loenguid. Üritustel osales üle kolmesaja inimese ning korraldajad said palju tänusõnu neilt, kelle jaoks oli depressioonist ja masendusest rääkimine esmakordne.

Kuna esimene sotsiaalse suunitlusega näitus võeti hästi vastu ja paljud said abi, otsustatigi korraldada jätkunäitus, mis on samamoodi rahvusvaheline. Tänavunegi näitus liigub Eestist edasi Lätisse ja sealt laia maailma.

Hinge sügavamad sopid

Näitus „Julgus elada" kutsub kõiki vaatajaid kaasa mõtlema teemadel, mille peale paljud meist oma igapäevaelus ei pea mõtlema ega sageli tahagi. Siin on vaid väike valik võimalikke teemasid:

- Puuete taga olevad inimesed, nende isiksused ja anded,
- Tugevus keset nõrkust, võimekus keset võimetust,
- Elu pärast traumat, julgus liikuda eluga edasi,
- Abi ja toetamise ilu ning abistajate avatud süda,
- Iseseisvus, üksindus, sõltumatus,
- Illusioonid ja lootus paranemisele *versus* igapäevane tegelikkus,
- Kannatlikkus,
- Juurdepääs hoonetele ja juurdepääs südametele. Kui avatud on meie ühiskond ja rahvas puudega inimestele?

Kunstnikud on neile teemadele mõeldes loonud väga liigutavaid pilte ning jaganud vaatajatega oma mõtteid ja lugusid, mis puudutavad hinge sügavamaid tasandeid.

Külli Hansen
näituse korraldusmeeskonna juht

ISSN 2228-1312
SAAJA AADRESS:

Viimsi Raamatukogu
Kesk tee 1 Haabneeme Viimsi vald
74001 Harjumaa
Perioodika 01

AUTISMIST asjaosalise pilgu läbi

Kaarel Veskise 464-leheküljeline raamat avab meile autismi olemust asjaosalise enda lahti seletatuna.

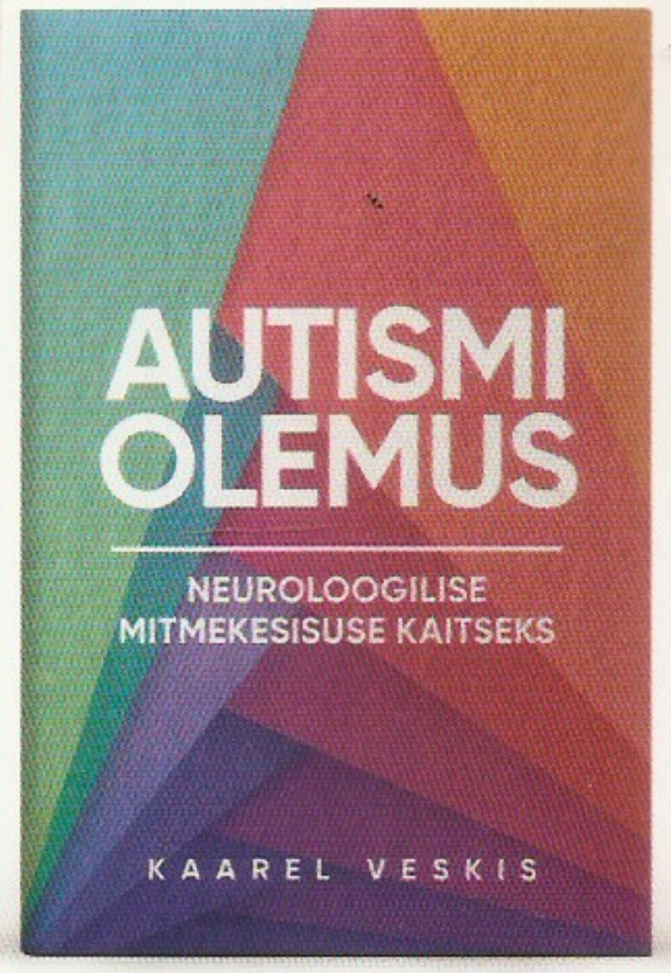

Kaarel on õppinud Tartu ülikoolis kirjandust, keeleteadust ja arvutilingvistikat ning olnud sealsamas ülikoolis aastaid keeletehnoloogia spetsialist, praegu töötab ta Eesti Kirjandusmuuseumis. Tema vabatahtlik töö Eesti Aspergerite Ühingus on viimase paari aasta jooksul hõlmanud autismist ja Aspergeri sündroomist kirjutamist ja rääkimist, aspidest täiskasvanutele tugigruppide korraldamist ning oma töös autistidega kokku puutuvate täiskasvanute ja autistidest lastega vanemate nõustamist nii päriselus kui ka mitmesuguste e-kanalite (foorumid, sotsiaalmeedia, Skype) kaudu.

Raamatut saab osta Apollo ja Rahva Raamatu raamatupoodidest, supermarketitest ja Pilgrimi kirjastuse kodulehelt pilgrim.ee (hind 23,50 € + saatmine 4,50 €). Tellida saab ka signeeritud eksemplari otse autorilt (soodushinnaga 20 € + saatmine 4,50 €), sellisel juhul võiks tellimuse saata aadressile veskis.kaarel@gmail.com.

„See raamat on ühe suurte teadmistega autisti „laiendatud" autobiograafia, süvauurimus iseendast ja autismist, kirja pandud harvaesineva põhjalikkuse ja kirega. Mul pole vähimatki aimu, kas kõik selles raamatus esitatud mõtted ja seisukohad peavad tingimata vett, kuid kindlasti on see suureks toeks autistliku meelelaadiga inimestele ja nende lähedastele. Miski selles raamatus hämmastas mind. Olles lugemise lõpetanud, jäi kummitama ainult üks mõte: ma tahaksin olla autist!

Valdur Mikita, kirjanik ja semiootik

KUI SAAD AIDATA.
Või kui tead kedagi, kes saab:
MTÜ Puutepunktid
arveldusarve EE452200221053907379
MTÜ Puutepunktid on riiklikus tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirjas.

Täname ajakirja toetajaid!

Kolmel suvekuul tegite annetusi teie: Alo Suursild, Heidi Uuspõld, Siiri Klasberg, Imbi Suun, Tiina Tähis, Ere Tött, Julia Abiševa, Anu Mölder, Chris-Helin Loik, Ande Etti, Evelin Peda, Jaanika Hanschmidt, Maarja Helimets, Kalev Märtens, Karolina Antons, Krislin Padjus, Sigrid Kristin, Karmo Kuri, Heldi Käär, Lilia Tihane, Kaja Linder, Ly Hollo, Maret Kivisaar, Mari Selirand, Merle Lints, Õnnela Metsaorg, Kreet Ojamets, Mari Peets, Ketlin Ravel, Anne-Mari Rebane, Tõnu Saks, Sander Saat, Mari Selirand, Siim Jaansalu, Svea Auväärt, Tarmo Leheste, Heli Tenslind, Ulvi Mellis, Ursi Joost, Raili Veskilt, Viktor Zemljanski, Ege Vonbret, Ülle Väina, Didar Sofri, Elin Kaurson, Küllike Lain, Larissa Jarada Svjatoslava Legitševa, Lenne Rätsep, Merle Aas, Siiri Kastepõld, Evelyn Lubja, Heiki Talts, Kristina Alunurm, Maris Luik, Merike Toomet, Maria Praats, Minija Pääslane, Evi Johanson ja MTÜ Spordiklubi Meduus. Teie annetustest kogunes kolme suvekuuga septembri ajakirja jaoks 998 eurot. Lisaks teile aitavad ajakirja kulusid osaliselt katta SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond ja aasta lõpus tegevuse lõpetav hasartmängumaksu nõukogu. Aitäh kõigile toetuse eest!

Ajakirja väljaandmist toetavad ka
HASARTMÄNGUMAKSU NÕUKOGU
EESTI HOOLDAJATE LIIT
TENA
TARTU ÜLIKOOLI KLIINIKUMI Laste fond